

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De eruditione christifidelium

Herolt, Johannes

Colonie, 27. X. 1496

De quinta vicio quod est auaricia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30784

Et hoc ppter p̄ciositatem t̄pis in quo
 sumus. **Uñ Bern.** Nihil p̄ciosius t̄pe
 et ergo vt possumus digne rōem reddere
 re p̄ eo debemus illud vtiliter exp̄dere
Uñ Greg. Sicut capillus capitis nō
 peribit: sic nec momentū t̄pis. qñ de eo
 oportet nos reddere rōez qñ illud exp̄
 derimus. hoc sp̄ esset memorā dum om
 ni die et om̄i hora. sicut legit̄ de quodaz
 bono hoīe. q̄ qñcūq; audiuit horalogi
 um signare. tunc sp̄ dixit. **O** deus iterū
 vnā horā t̄pis gr̄e expendi: de quo tibi
 redditurus sum rōnem qñ in illa vixi.
Uñ etiā Anselm. in meditatōibz. **O**
 lignū aridū et inutile eternis ignibz dig
 num. qd̄ respōdebis in illa die cū exige
 tur a te vsq; ad iētū oculi om̄e t̄ps viuen
 di tibi imp̄sum. Tūc q̄ppe damnabit̄
 q̄quid fuerit inuētuz opis in te vel octo
 si sermonis vsq; ad minimā cogitatōem
 et t̄ps quo vixisti: si nō fuerit ad volūta
 tem dei directum. **O** Quintū est
 p̄sideratio future mercedis. **Uñ Aug.**
 Si labor te terret vide mercedē. **Uñ d.**
Sen. xv. Et fact̄ est sermo dñi ad abra
 ham p̄ visionem dicens. **N**oli timere abra
 ham: ego p̄rector tuus et merces tua ma
 gna nimis. Sic iā p̄t̄ x̄ps dicere cuili
 bet hoī bonū operātī. Ergo si terret pi
 grū hoīem labor: attrahat euz merces.
 nā grauis dicta videt̄ breuis mercēna
 rio si in fine diei expectat magnū p̄cium
 t̄pale: quod tamē parū est respectu eter
 ni p̄mij. **Uñ Greg.** Spes in eternita
 te aim̄ exigit. Et idcirco nulla mala que
 exterius tolerat sentit. **Abri.** Si tēpe
 stas nautis: vulnera militibz: si frigora
 agricoltoibz p̄pter premiuz t̄pale leuia
 sunt. Quanto magis debet̄ eē leuia p̄
 ter p̄mij sempiternū. Si q̄s diceret. sur
 ge. vigila et ora hac die et cras dabo tibi
 centū florenos. Et secūda nocte plus p̄
 mitteret. et t̄rcia nocte multo plus. et q̄r
 ta maiorē honorē et dignitatē et diuiti
 as q̄ habet imperator: faceret lib̄er et
 sponte et p̄mpte. **S**z hec nihil s̄z respe

ctu mercedis quā deus p̄mittit opant̄
 bus bona opa. **Uñ Bern.** sup̄ **C**ātica
Reuera verū est gaudiū et solum qd̄ nō
 de creatura: sed de creatore p̄cipitur. qd̄
 cū possides: nemo tollet a te. cui p̄para
 ois aliū de locūditas meror est. ois sua
 uitas dolor est. oē dulce amarū. oē deco
 rū fedū. omne aliud qd̄ delectare possit
 molestū. **Uñ Aug.** de li. ar. **T**āta ē pul
 chritudo iusticie. tāta est locūditas luc̄
 eterne. vt etiā si nō l̄ceret in ea ampli
 manere q̄ vnū diei hora. p̄pter hoc so
 lum innumerabiles anni hui⁹ vite ple
 ni delicijs et etiā cū affluētia t̄palem bo
 noz recte meritoq; p̄remner̄tur. **Uñ d.**
 etiā **H**iero. in quadā epl̄a. **N**ull⁹ labor
 durus. nullum t̄ps longū videri debz q̄
 gla eternitatis acq̄ritur. **Uñ** exempluz
 legit̄ in vitas patrū. **Q**uidā frat̄ interro
 gavit abbatē achillē dicens. **C**ur sedēs
 i cella mea patior accidit̄. **C**ui senex ait
Quia nō dū vidisti req̄em quā speram⁹
 neq; tormenta q̄ timemus. si em̄ ea ispi
 ceres diligenter. etsi vermibus esset ple
 na cella tua vsq; ad collū: etiam in ip̄sis
 p̄maneres sine accidia.

De auaricia.

Auaricia detestanda est. **P**ri
 mo p̄pter multiplices maledi
 ctōes q̄ in scripturis auar⁹ in
 flictē sunt. **Uñ Luc. vi.** **V**e
 vobis diuitibz q̄ hic habetis p̄solatōez
 vrām. **Jaē. v.** **A**gite nūc diuites. plora
 te vlulātes in miserijs vestris q̄ adueni
 ent vob. diuitie v̄re putrefactē s̄z. et ves
 timēta v̄ra a tinea sunt comesta. **Aur.** et
 argentū v̄rū erugitauit. et erugo eoz in
 rel. erit vob. et mā. car. ve. sic ignis the.
 v. irā in no. diebz. **Uñ Aug.** **V**e illis q̄
 inhiant vt augeant res pituras vñ eter
 nas amittāt. **E**t sic cū q̄s diligēter sacra
 scripturā aduertit: tūc. xij. maledictōes re
 perit sup̄ auaros diuites. quac̄ merito

De peccato

q̄s cauere debet auariciā. ¶ **S**cdo ad
 detestatiōem auaricie facit hoc q̄ auaro
 nihil est iniquus. **Ecc̄i. x.** Auaro nihil ē
 scelestius. q̄ scelus iude p̄petrant auari
 et vltra. q̄ iudas dedit x̄pm p. xxx. de
 narijs. auarus aut̄ dat eū quādoq̄ pro
 vno denario: cū nō timeat p̄iurū p̄mit
 tere et veritatē negare p̄ vno solo dena
 rio. **Et in veritate peccatū iude fuit aua
 ricia. Et insup auarus est peior iuda. vt
 patz ex eo. q̄ iudas. xxx. denarios ma
 le acq̄sitos restituit. s̄ auari nūq̄ vltra
 ro male acq̄sita restitunt. cū tñ fm Au
 ḡ. peccatū nō dimittit nisi restituat ab
 latū. Itē auarus iniquus est in deū. q̄ vi
 lissimā ei creaturā preponit. Vñ auari
 cia noīatur ab ap̄lo ydolorū seruitus.
**Hoc sic patz. q̄ auarus dat illa creatu
 re q̄ pp̄te danda sunt ipsi creatori. scz si
 dem spem et charitatē. Primo fides. q̄
 melius sentit de diuitijs q̄ de deo. Cre
 dit em̄ q̄ necāria debet habē si diuitijs
 seruiert. et credit se fame perire si deo ser
 uierit. q̄si deus minus velit et min⁹ possit
 seruos suos remunerare q̄ diuitie. Du
 abus em̄ de caus̄ accidit q̄ aliq̄s nō p̄
 uidit ei quē facit sibi esse fidelez seruū. vel
 q̄ nō p̄t. vel q̄ nō vult. neutriū p̄t eē
 i deo. cū sit oīpotēs ergo p̄t. et cū sit sum
 me bonus. s̄ vult libenter suis subditis
 p̄uidere. Itē spem ponit etiā auar⁹ in
 diuitijs. q̄d est quodāmodo de deo des
 perare. vñ **Aug⁹. De deo desperare est
 spem in creaturā posuisse. Itē charitatē
 etiā ponit in eis: quā in deū ponere de
 beret: faciens diuitias deū suū. vñ Au
 ḡ. Hoc ab hoīe colitur q̄d p̄re ceteris
 diligit. Qd̄ patz. q̄ auar⁹ vidit potius
 florenū q̄ deum in sacramēto. et potius
 audit loq̄ de nūdinis et lucris tp̄alibus:
 q̄ de sp̄ualibus. et sepius cogitat de the
 zauro q̄ de deo. Vñ **Innocēti. de vili
 tate p̄ditōis humane. Auaricia est ydo
 lorū seruitus. q̄ sicut ydolatra seruit si
 mula chro: sic auar⁹ seruit thezauro. Nā
 ille cultum ydolatrie diligēter ampliat.********

et iste cumulū pecunie diligēter augmē
 tat. Ille cū diligentia colit simulachrū
 et iste cū oīni cura custodit thezaurū. Il
 le spem ponit in ydolatriā. iste spem po
 nit in pecunia. Ille timet mutilare simu
 lacrum. et iste timet minuire thezaurum.
**Item q̄ nihil iniquus sit auaro patz ex eo
 q̄ seipm vendit et iterfacit. **Ecc̄i. x.** Nic
 aiā venalem facit. Vñ **Aug⁹. in quo
 dam sermone. Auarus anq̄ lucret seip
 suz pdit. et anq̄ aliqd̄ capiat capif. Val
 de iniquus reputaret q̄ p̄ximū suū
 inimic⁹ capitalib⁹ venderet. s̄ iniqu⁹ rei
 putaretur q̄ cognatū suū vel fratrem suū
 vnderet vel occideret. Iniquissimus q̄ pa
 trem suū vnderet vel occideret: quē pl⁹
 amare tenetur. Sed multo iniqu⁹ vide
 tur esse reputā dus ille q̄ seipm vedit vel
 occidit. quē plus tenet amare q̄ patres.
**Insup auarus nō solum vedit se. s̄ etiā
 vendit deū: mariā: et oēs scōs et regnuz
 celoz: et meritū passionis x̄pi. et p̄cipal
 tōem oīm bonoz totius ecclē. Ergo ni
 hil iniquus q̄ pecuniā amare. Itē aua
 ricia detestanda est. q̄ est vitium valde in
 sectiuū. q̄ nec parat hoī seni nec iuueni.
 āno fm verbū p̄ph̄ etc. A minore vsq̄
 ad maiore omēs student auaricie. Vñ
 em̄ puer q̄nq̄ septēnis est cupidus et af
 fectat denarios. S̄ de p̄ctō luxurie ex
 pectant pueri vsq̄ ad decimū vlt̄ duode
 cimū annū. Itē p̄ctm luxurie solo senio
 senescit. vñ **Aug⁹. in quodā s̄mone. Cū
 cūcta vitia in senē senescāt: sola auaricia
 iuuenescit. vñ de **Sen. in li. de morib⁹.
 Mōstro similis est auaricia senil. q̄d stul
 tius est vt dicit̄ solet: q̄ via deficiente au
 gere viticū. Itē auaricia detestā da est
 q̄ fatuum q̄d est p̄gregare diuitias. q̄d
 patz ex hoc. q̄ auarus assilatur fatuo q̄
 libētius iaceret iter spinas vbi se lederet
 q̄ in lecto mollī. Et sp̄me sunt diuitie et
 res tp̄ales. vt dñs in euā. dicit **Mat̄.
 xx. Hoc patz ex eo. q̄ cū labore acq̄runt
 cum timore possidentur. et cum dolore
 amittuntur. Vñ **Isidor⁹ in li. de s̄u. bo:**************

B Qui bōa mōdi diligit vel sic nōlī rīo-
ris z doloris pene succūbit. **U**n̄ hīero.
in eplā **A**uaro tā deest qđ haberē qđ
nōn hz. Quia autē nōn habens cōcupi-
sat vt habeat ā habitā meruit ne amit-
tat. **U**n̄ etiā **C**hrīso. sup **M**atth. Qui
pecunie fuit z p̄ntibz cōpedibz z strigif
z futuris. **I**te auaricia detestāda est
qz res tpales nōn p̄nt satiare affectū ho-
minis. z huius causa est triplex. **P**rīma ē
capacitas aīe. qz f̄m doctores. **A**nīmā
dei capacē n̄hīl minus deo implere p̄t.
Unde **S**ap. xi. **C**ū orbis trarū sit q̄si
gutta rotis antelucani. ergo nōn sufficit
totus orbis z oīa que in eo sunt implere
corynthius hoīs. **U**nde **B**ern. **A**d ima-
ginem quippe dei facta est aīa rōnalis:
ceteris oībus occupari p̄t. impleri oīno
nōn p̄t. capax em̄ dei est. z quicquid dō-
minus est nōn eam implebit. **S**cđa cā.
est: qz cupiditas hominis est īfinita. pecu-
nia vero quantumcumqz sit magna est
finita. **S**ed f̄m **A**rist. 4. phi. **F**initū ad
īfinitū nulla est p̄porcio. ergo oīs pecu-
nia nōn p̄t satiare cupiditatem hominis.
Tertia causa est qz pecunia ē res corpo-
ralis: z aīa est res spūalis. res vero spū-
tu al corpali nōn p̄t impleri. **V**erbi grā
Sicut archa vel cista nōn p̄t impleri sa-
pientia: ita nec anima pecunia. **E**rgo a-
uarus in scripturis assimilatur inferno.
Unde **A**ug. in eplā. **A**uarus est simi-
lis inferno. **I**nfernus em̄ q̄ntosāiqz de-
uorauerit: nunqz dicit satis est. **S**ic z si
oēs thesauri confluxerint in auaruz: nō
dicit satis est.

De filiis auaricie.

Equit de filiis auaricie q̄t sūt
z q̄n sunt peccata mortalia. **E**t
ca quod sciendū qđ p̄ma filia est
obduratio cōtra misericōdiaz que val de dis-
plicet deo. **E**rgo dicitur **I**aco. ij. **J**udi-
cium ei f̄t sine misericōdia qui hīc nōn facit
misericōdiaz. **U**t autē iudicium extremum
nobis exhibeatur misericōditer: debe-
mus seuerē doctrinam ch̄risti qui dicit.

Luce. 6. Estote misericordes sicut p̄ve-
ster misericors est. Et Matth. 5. Bea-
ti misericordes: qm̄ ipi misericōdiaz conse-
quent. Sciendum autē f̄m Hermānū
de schilditz. Obduratio contra miseri-
cordiam f̄m genus suum est p̄ccm̄ mor-
tales: quia directe est contra charitatem
cuius effectus p̄prie est compati malo-
p̄xiū quam directe excludit obduratō
p̄tra misericōdiaz. Licet em̄ homo nōn sp̄
tenetur oīm misericōdiaz p̄xiū subleuare
semp̄ tū tenetur eius miserie cōpati: qđ
auari nōn faciunt: quia nōn solū contra
contra misericōdiaz obdurant: vt d̄ suo ali-
quid dare rennuant pauperibus z indē-
gentibus. sed etiā quotidie p̄pter auari-
ciā eorum z obduratōem z crudelitatem
multi pauperes moriuntur. Alius ī ma-
ri qui cogitur eis capere pisces. Alii
dendo de altis edificijs qui cogitur eis
edificare. alius moritur frigore qui cogi-
tur eis venari. z sic de multis alijs vt au-
brosius ostendit in libello de Nabucho-
donosor z magis infra patebit. cui ager
deuolentis. D **S**cđa filia ē in-
quietudo mentis que puenit ex inordi-
nato affectu lucrandi tpalia. **Q**z autē
inquietudo tollit pacem intrinsecā men-
tis p̄ nimiam anxietatem. z q̄tem serui-
endi deo z p̄p̄riā salutem querendi: que
p̄ccz ē z m̄l̄triciē mortale q̄n ex ipa om̄it-
tūt ea q̄ necessaria sūt saluti vl̄ p̄ria sūt
sicut q̄n p̄ eā tollit oīs deuotio z oīs cul-
tus dei z violātur sacri dies vl̄ sūt alia
que sunt p̄tra p̄cepta dei z ecclie. **S**i tū
inquietudo magna sit z aliquantū im-
moderata. sicut in mercationibz p̄tingit nec
tamen omittant ea que necessaria sunt
saluti. nec sūt aliqua p̄tra p̄cepta dei
z ecclie z superiorū: p̄t esse p̄ccm̄ veniale.
nisi ex ista inquietudine hō tū amoz dē
uitia z immerget vt vel in tpalibus fi-
nē poneret. vel d̄ deo z d̄ ei? p̄uidētia nē
mis diffidēt: tunc ipa inquietudo possz
esse p̄ccm̄ mortale. **S**icut de illo diuine
p̄z cui? ager fruct? yberes attulit **Luce.**

De peccato

12. Qui presmiquetudine nesciebat qd
ageret dicens. quid faciā. Super quo
dicit Ambrosius. Sed nec ipse se quietat
qui de super abundantia sollicitat. i. yber
tate fructuū vocē egentis emittit. Quid
faciam inquit. nonne hec vox pauperis
non habentis subsidia viuendi. **T**er
tia filia sunt violentie. i. roub. od gewalt.
quia rapiunt violentē bōa pximi. **Q**uā
raptors peiores sunt diabolo: et qd ra
pina non est comedendū: habet in septi
mo pcepto circa illam litterā. **A.** **E**
Item qui violentē exactiōes in suos sub
ditos faciunt: et qd dñi non possunt a su
is subditis aliquid extorquere sine pccō
Sed tamen ex causis rōnabilibz p̄t pe
tere moderatū subsidiū. hoc etiam patz
in septimo pcepto. **L.** Sciendū qd fm
Herman. de scilditz. Omnes indebite
exactiōes et extorsiōnes que p superiores
fiunt in subditos sūt pccā mortalia. Et
maxime qñ subditi talia solunt ex metu
penaz. et dñi tales tenent ad restitutiōez
Rapina etiā et furtū et violentie pccā sūt
mortalia fm genus suū nisi tunc esset in
rebus minimis in quibus se nullū iniuria
tum reputaret. Sicut in ablatiōe ynūs
nucis vel taliū alicuius. si tamen etiā mi
nima auferens faceret hoc aīo iniurtan
di. posset esse pccm mortale: immo aufe
rens rem suam ab alio p rapinaz vel fur
tum. quā posset aliquis per viā iuris re
petere et rehabere. posset peccare morta
lit. Furtū tñ ab arioz in extrema neces
sitate factens: et in die non esset pccz mor
tale. Sicut furtū vestis in nuditate. Et p
batur exemplo discipuloz christi. qui in
necessitate famis euntes p sata spicas ei
uellebant. Item p̄batur extra de furtz
c. si quis. Et in glo. ibidē. Et dist. 47
Sicut in fine. **Q**uarta filia est p̄ditō
sepe em̄ gnāf p̄ditio ex auaricia. sicut p̄z
in iuda qui p̄pter auariciā tradidit xpm
sic adhuc hodie ynūs tradit aliū p̄t pe
cuniam. **H**ystoria de traditiōe iude p̄z
in euāge. **J**obis. **S**ciendū fm Her.

de scilditz. Proditio in suo gnē ē pccz
mortale. qz est p̄ fidelitatē q̄ est maxima
p̄ritū. **I**te est p̄ iusticiā et charitatē. Et
est tā magnū pccm q̄ raro p̄ditores ha
bent bonū finē vite sue. imoye plurimū
desperāt. **E**xemplū de p̄mo p̄ditore. s.
cayn. **I**te achitophel. ij. Regū. 17 **I**te
de iuda. q̄ oēs desperauerūt et aliq̄ seip
sos occiderūt. vt achitophel et iudas. qui
se ambo suspenderūt. **F** **Q**uinta fi
lia auaricie est fallacia in p̄bis. **H**oc est
q̄ conat aliq̄s decipe p̄bis siue menda
cijs. siue subtilitatibz siue p̄bis adurato
rijs. scz laudando rē: et dicēdo eā melio
rē esse et plus p̄stare q̄ est in re: siue quit
buscāq; verbis. **S**ciendū em̄ qd oīs fal
lacia verborz que cū deliberatōe dicunt
in damnū pximi est mortale pccm. **N**ō
satis est dolendū: cū quoridie tor ditant
int negociātes scz emētes et vendētes sp
ciū dāno et p̄nicie alteri. nō timētes illā
horribilē imp̄carōem. p̄s. **P**erdes oēs
qui loquunt mēdaciū. **H**oc illi aduertē
deberent. q̄ nō sciūt v̄edere etiā qñ qz p
uas res et modici valoris nisi cū mēdaci
is p̄boz et iuramētis. **S** **S**exta
filia auaricie est fraus. i. deceptio in fa
ctis. qz scz aliū factis et operibz deceptio: s̄
cut in falsis monetis. et falsis mēsuris.
Verbi gr̄a. **S**i p̄āntida hz nimis bre
uem vlnā v̄l institor hz dolosam staterā
vel p̄ncerna nimis parūā mēsurā. et sic
de alijs. que oīa sunt valde grauia pccā
apud deuz. et d̄s valde abominatur ta
les fraudes. **P**rouerb. xi. **S**terera do
losa abominatio est apud deū. **S**ciendū
fm Her. de scilditz: **F**raus intelligit
vbicūq; p̄ deceptiōez pxim? arcūuenit
vt fit in expositiōe rerū falsificataz. **E**t ta
les subtrahere debent de precio in q̄ntū
defectus rei p̄sare p̄t. et illa omnia iam
dicta de suo genere sunt pccā mortalia.
qz directe sunt contra charitatē proximī
nec d̄ his et similibz possunt absolui. nec
digne pro huiusmodi peccatis penitere.
nisi ablata restituantur vel ea in quibz

per fraudem alicui damnum illatum est restituant in quantum possunt. quia non dimittitur peccatum: nisi restituatur ablatum. ut extra de re iuris. li. 6. cu. si. Et qui occasione damni dat: danum dedisse videtur. **S**eptima filia auaricie est iurium hoc est grauissimum peccatum. Quia non solum verbis decipio primum. sed cum iuramento mendaciter dolositatem confirmo: et in uoco eternam veritatem in testimonium. **H**ec est magna contumelia dei: inuocare eum in testimonium tue falsitatis. qui est eterna veritas. Et secundum Herman. deschilditz. Quia per iurium directe redundat in contemptum et irreuerentiam dei proprie dictum semper est peccatum mortale. De periurio plura inuenies in secundo precepto.

Auaricia quomodo se occultat sub triplici specie virtutum.

Equitur declarare quomodo auaricia se occultat sub triplici specie virtutum. Et primo occultat se sub ficto colore prudentie et necessitatis. **Q**uod ostendit Gregorius 21. moral. dicens. Auaricia defectum animi quasi ex ratione solet exhortari. pretendens sibi quod sine culpa sit quod quedam habenda percipiat eo precepto potissime. quia ea non multiplicare appetit sed egere primescit. sed illud vitium sollicitate repellendum. quod secundum Gregorium. Nemo potest sincero corde et feruido amore ad bonum diuinum affici: nisi cupiditatem auaricie que est radix omnium malorum a corde suo studeat funditus extirpare. Notandum quod tria genera hominum cadunt in istud vitium. Primi sunt qui solum persistunt in interiori desiderio cupiditatis. nec eam in exteriori ope exequuntur. quia forte res que desiderant adipisci non possent. que si sperarent se consequi: libenter cupiditati etiam exterioribus actibus inhiarent. Et illa cupiditas est peccatum mortale. licet et infimum quantum teneat. Secundi sunt qui non solum percipiant feruente desiderio: verum et per eam persecutio diligens studium exteriorum percipiunt que

uis res illas quicquid in effectu minime percipiuntur. Et illa cupiditas tenet maiorem gradum peccati mortali. Tertii sunt qui non solum feruente desiderio concupiscunt. Verum etiam eis assensu sequendis tanto studio insistent: quod non aduertunt. verum eas iusto vel iniusto titulo concipiunt. Et illa cupiditas supremum gradum tenet peccati mortali. Unde secundum Augustinum. **T**alibus nunquam de qualicumque peccato peccatum dimittitur: nisi ablata iuxta facultatem suam restituant quod vel per furtum vel rapinam vel per quodcumque iniustum lucrum fuerint consecuti. Remedium contra primam occultationem est quod ille qui sub specie ficte cupiditatis terrena cupide concipit deum ligenter aduertat: an illi rebus ex stricta necessitate indigeat. nam multa iudicantur necessaria que tamen magis pertinent ad id superflua. Secundo occultat se sub specie pietatis. quod apparet in illis qui credunt quod propter nihil aliud appetant temporalia. nisi ut habeantur pauperibus vel suis indigentibus cognatis vel ecclesijs provideant. Et sub illo precepto multum cum magna auaritate superflua congregant. et in huiusmodi tria genera hominum incidunt. Primi sunt qui non solum res ex auaricia iniuste percipiunt. verum etiam iuste percipita male percipiunt. puta in voluptatibus in perperam hominum. Secundi sunt persone ecclesiastice et religiose que per tanto crimes raduntur et tendunt in capitale per hoc designat quod mens eorum per desiderium debet libere euolare in deum et non deprimi ad temporalia appetenda: que quicquid cum sollicitudine temporalibus percipiendis intendunt ultra quam necessitas vel statum eorum requirit. toties graui salutis dispendio se exponunt. Tertii sunt qui non solum res temporales cupide concipiunt. verum etiam ipsas cupide et irrationabiliter percipiunt. sed et honorem diuinum et eius salutem dispendium ut postea patebit. Remedium contra hanc occultationem est quod ille qui sub ficta specie pietatis perlatum percipere. ut talia ad honorem diuinitatis expendat. et sollicitudo ad uertere verum hoc obstruauerit in bonis minoribus prius habitis. et si non: certum sit quod in rebus multiplicat minus potest obstruere. Quia secundum Gregorium. Quanto plura terrena cupi-

De peccato

dius q̄sierit: t̄nto maḡs anhelat ad alia
p̄q̄reda. **D**iabolus ei s̄b tali sp̄e pietatis m̄l-
tos decipit. q̄z sc̄it q̄ diuitie vix lucrant̄
sine p̄cc̄o. vnde ap̄ls. i. thimo. vi. **Q**ui
volunt diuites fieri incidunt in laq̄os di-
aboli. **E**ccl̄i. xi. **F**ili si fueris diues: n̄ eris
immunis a delicto. **T**ertio occultat
se sub specie liberalitatis vt maxie appa-
ret in illis q̄ sub sp̄e fice liberalitatis in-
tentione cupida largiunt̄ alijs: vt ipsis
postea maiora redonentur. **E**t in illis vi-
cium incidunt tria ḡna hoim. **P**rimo s̄c̄s
qui pua in seculo dimittunt: z ad m̄oa/
stera magnaz diuitiaz se transferunt: vt
in ipsis maiores diuitias consequantur.
Sec̄do s̄c̄s qui p̄ ieiuniaz z p̄ alias abstinē-
tias se affligunt: non vt deo placeant s̄
vt maiorem rez copiam coaceruet: q̄s q̄n
q̄ alieni p̄digaliter expendunt: **T**ertij
sunt q̄ bona tp̄alia iuste p̄quirit. t̄n ita te-
naciter tenent: vt nec t̄p̄e necessitatis (cū
tam de iure naturali q̄ iure diuino tenen-
tur subuenire p̄ximo in necessitatis arti-
culo) p̄ximo indigenti subueniāt: **U**nd̄
dicit **B**reḡ. **N**on est minus p̄cc̄m alie-
na rapere q̄ necessitatem patientibz sua
non erogare. **U**nde **A**uḡ. in sermone
Non solum auarus est qui rapit aliena
sed et ille auarus est qui cupide seruat
sua. **U**nde etiā **A**mbrosī. **P**asce fame
morientē. si non pauisti: occidisti **R**eme-
dium contra h̄aeteritā occultatōem est
q̄ homo liberaliter sua cōmunicet circū
scripta omni spe redonationis: vt si do-
num sit elemosyna: illā pure det p̄p̄t̄ de-
um. **S**i vero donatio sit beneficialis: il-
lam liberaliter conferat solum p̄pter do-
num virtutis. **Q**uia si dederit aliq̄s p̄-
ter intentōem redonādi: iā non est bene-
ficiū: sed potius quedā emptio dicere-
tur. **U**nde **I**sid̄. **S**unt aliqui qui pau-
peribus parū tribuunt: vt accipiāt am-
plius. z sub pretextu elemosyne querūt
diuitias: que vtiq̄ magis venatio appel-
landa est. q̄ elemosyna. **S**ic aues sic
bestie capiuntur. z pisces modica i ha-

mo capiunt̄ esca.

Remedia p̄ oēm auariciā:

Equitur de remedijs p̄tra oēm
Auariciam. **Q**uoz primum est
mortis consideratio. **U**nd̄ **H**ier̄
Facile p̄temnit omia qui se semper cogi-
tat moritur. **S**icut iumenta se defendunt
ab ip̄ortunitate muscarū cauda sua. et
aues z pisces cauda sua regunt se. sic ho-
mo consideratōe finis z mortis defēdit
se ab auaricia. z etiā a ceteris vitijs. z re-
git se in mundo. **U**nde **J**ob. iij. **I**n tro-
ga iumenta z docebunt te: z volatilia ce-
li: z indicabunt tibi. **H**ors indicat ad
oculum p̄tempribilia esse quecunq̄ que-
runtur in mūdo. sc̄z delicias. diuitias. z
sic de alijs. **U**nde **H**iero. **Q**ui se quoti-
dīe recordatur moritur esse. p̄temnit p̄-
sentia. z ad futura festinat. **E**t non ime-
rito quia tp̄alia in morte nihil valent:
q̄z nec corpus a vermibz preseruant. nec
hoim in vita cōseruare possunt. q̄z mo-
ritur pauper. morit̄ z diues. **N**ec aiam
a demonibz liberāt. **P**rouer. xi. **N**on p̄-
derunt diuitie in die vltionis: imo gra-
uāt q̄z talis diues multa possidens cum
dolore moritur. q̄z separatur a diuitijs
quas dilexit: z p̄ quibus diu laborauit
z p̄pter quas salutem pp̄riā sepi⁹ negle-
xit. **I**n super cum hic satis habeat: z ne-
scit quid ibi habebit: vbi p̄ma nocte re-
manebit. **E**ccl̄i. i. **M**ors q̄ amara
est memoria tua homini iniusto habēti
pacem in substantijs suis. **U**nde etiā
Breḡ. **N**on armatorū turba: non fami-
lie multitudo: non auriz argenti abun-
dantia: non vindemiarum vbertas z se-
getum. non iocunditas extensa p̄torū
queunt anime exeunti de corpore vllum
afferre presidium. **I**tem **S**ciendūz
q̄ homo seip̄m cōsolare debet in agone
cum eum aiam relinquere oportet. sc̄lz
cogitando sic in agone. resignes cunctis
p̄p̄t̄ deū. z cōmittas te voluntari diuine
ex toto: tunc dabit tibi deus eterna bōa
Item p̄yxore quā in morte relinq̄s: d̄s

bit tibi deus suā benedictā m̄em virgi-
 nem mariā que pulchrior z dignior est.
Ite p̄ amicis z filijs z cognatis a quibz
 te seperari oportet sperare debes q̄ da-
 bit tibi p̄ illis societatem oim̄ sc̄d̄orum z
 angeloz. **I**tem p̄ honore p̄senti z p̄ po-
 testate trena: dabit tibi eternū honore
 z eternum regnū. ps̄. Introibo in po-
 tentias dñi. Sc̄d̄m̄ remediū est confi-
 dentia de deo qui non derelinquit spe-
 rātes in se iuxta p̄missum ip̄ius dicitis
Nolite solliciti esse dicentes quid mādu-
 cabimus. aut quid bibem⁹. aut q̄ ope-
 riemur. sc̄it em̄ pater vester qz̄ his oibus
 indigeris. **Q**ui em̄ sic fecit hoīem. vt alt-
 mentis indigeat: non patietur eum peri-
 re per necessarioz subtracōnem: si eius
 se submittat confidentie. **Mat. 6.** Que-
 rite p̄mum regnum dei: z hec om̄ia adij-
 cient vobis. sc̄z̄ corpus necessaria. **Mat.**
 qui libens vult dare homi celestia z ma-
 gna. non negat ei minimā z terrena. **S**i
 em̄ mali z crudeles homies immo z be-
 sties bruta animalia filios suos nutriūt.
 multo magis optimus z verax domin⁹
 filios suos non deserit. **Q**ui etiam beni-
 gnus est super ingratos z malos quan-
 tomagis super bonos: qui oem̄ sollicitu-
 dinem in eum p̄iciunt. ps̄. Non vidi iu-
 stum derelictū: nec semen eius querens
 panē. **U**nde Bonauetura d̄ ordine fra-
 trū minor. **U**nuz de tribz sperādum ē
 auaritiā ab h̄cientibus p̄ deo. q̄ aut̄ p̄-
 curabit hoī in necessarijs aut cū parco-
 vicituz in penuria dabit hoī vires quas
 in abundātia posset habere. **E**t h̄ est io-
 cundius de modico esse forte tāq̄ alius
 de multis. aut qd̄ subtrahit corpori. re-
 fundat menti in consolatione sp̄iali: vt
 libens careat temporalī abundātia. q̄
 sp̄ialibus delicijs felicius recompensat
In super magnā gl̄iam in celo meretur
 patienter sustinendo p̄ xp̄o penuriā cor-
 palē. **T**ertū remediū est: q̄ homo
 elonget se a cupidis z auaris. z familia-
 ris sit his qui terrena contempnunt. ps̄.

Cū sc̄is sc̄is eris zc̄. **A**ccidit illi q̄ cum
 auaris z cupidis z uersat. sicut puulo ac-
 cidit q̄ a lupa fuit nutritus q̄ aliu modū
 gradiēdi ab ea discē nō potuit: nisi quez
 ip̄a habebat. vñ duabz manibz p̄ pedibz
 bus vtebat. sic zc̄. **S**ed q̄ cū illis z uer-
 santur q̄ zremnūt t̄palia recte incedunt
Quartū remediū est paup̄tas christi
Un Bern̄. **M**agna siq̄dem abusio et
 vis magna q̄ diues velit fieri s̄m̄icul⁹.
 p̄ quo de⁹ maiestatis paup̄ fieri voluit.
Thren. iij. Recordare paup̄tatis mee
 et trāsgres. mee absinthei z fellis. **E**rgo
 exemplo xp̄i spernere debemus terrena
 q̄ cū esset dñs oim̄: p̄pter nos factus est
 egen⁹. vt ostēderet dignitatē paup̄tatis
 et docēt spernere auaritiā. **U**n Aug⁹.
 de vera religione. **T**ota vita xp̄i in ter-
 ris p̄ hoīem q̄ gessit disciplina moȳ fuit
 ideo oia bona mūdi zc̄p̄sit q̄ cōtempnē-
 da docuit. z oia mala sustinuit q̄ sustinē-
 da p̄cepit. vt nō illi q̄reret felicitas. neq̄
 q̄ in istis timeret infelicitas. **Q**u-
 tum remediū ē z̄siderare q̄ bona t̄palia
 hic multiplicata nocēt hoī post mortē
 et hoc p̄pter districtā rōem quā redditur
 rus est de t̄paliibus. **P**rimo quō lucrat⁹
 sit oia t̄palia q̄ habuit vsq̄ ad vnuz de-
 nariū. vtrū iuste vel iniuste. **S**icut iam
 cursus mūdi est ad lucrādū t̄palia. tūc
 vix sine p̄cō lucrant. **U**n dicit ap̄ls. i.
Thi. vi. **Q**ui volūt diuites fieri: incidūt
 in laq̄os diaboli. **S**c̄do redditurus est
 rōem quō de t̄paliibus expēdit vsq̄ ad mē-
 nū hallesem. **H**oc aduertere debent
 bibuli z gulosi z sup̄bi. q̄ tantā pecuniā
 zsumunt in voluptatibz. z in sup̄bia ve-
 stium expēdūt. qz̄ talis male expēdēs
 bona sua p̄pterea pōt dānari. etiā si nul-
 la iniuste acq̄sierit. **E**xemplū de epulo-
 ne. vt habet **Luc. xvi.** vbi d̄ q̄ erat q̄
 dam diues q̄ induebat purpura z bizzo
 et epulabat quotidie splēdide. vbi non
 fit m̄c̄io q̄ fuerit vsurarius vel raptor.
 h̄ bona sua male expēdit z paup̄ibz non
 subuenit. ideo dānatus est. **Ch̄is. sup̄**

Matth. Non propter hoc diuitias accepi
si ut lasciuie presumas: sed ut in elemosynis
expendas. que enim habes pauperum sunt
sed tibi credita sunt. etiam si ex laboribus iu-
stis et ex hereditate patris possessor fa-
ctus sis. **Tertio** redduntur res rationem quam
hereditibus tua bona dimisisti. quod quilibet
pervenire debet lites que possunt oriri pro
mortem suam inter heredes propter bona sua
quod melius esset nullum denarium post se reli-
quere quam causam litis hereditibus amini-
strare. **Quia** ille qui non facit posse suum
ordinando bona sua et disponendo. que
cumque mala siue quecumque peccata siue lites
siue pericula siue inimicitie ex talibus bonis
inter heredes fiunt sibi in anima sua nocebunt
quod puniuntur suffragiis. et etiam tibi punie-
tur quod ex peccata et auaricia sua noluit an-
tea ea disponere. **Ergo** quilibet homo tempo-
ralia bona possidens debet advertere di-
ctum christi per **Esaiam** prophetam qui dixit ad
regem ezechiam. **Dispone** domum tuam quod
moriens tu et non viues. **Esai.** 38 **Ubi**
Seneca etiam in quadam epistola. **Quis** dies
velut ultima ordinanda est. quod de fide-
litate hominis ultima dies iudicat. **A**
¶ **Sextum** remedium contra auariciam
est consideratio eternarum diuitiarum.
Aug. **Uilescunt** temporalia cum considera-
tur eterna. **Dirum** est: quod homo potest cum
tanta audacitate sollicitudine intendere
temporalibus que transitoria sunt. et negligere
celestia que eterna sunt. **Et** hoc ideo fit
quia non habemus firmam et veram fidem.
Unde Hiero. **Receperam** fidem de deo
habet qui cupit in his miseris diues fieri.
Ergo quilibet christianus cum omni di-
ligentia debet intendere virtutibus et bo-
nis operibus. ut per hoc posset sibi deum
acquirere. et consequenter vitam eternam possi-
dere. **Unde Aug.** **Tunc** erit deus om-
nia in omnibus quicquid hic querebas. que
quid hic pro magno habebas. quicquid
hic amabas manducare et bibere: ipse
erit tibi cibus et potus. quicquid hic vo-
lebas ut sanitates. ipse erit tibi immorta-

lis. **Quicquid** hic querebas: ut diuitias. de-
us erit tibi diuitie. auare quod tibi sufficit
si tibi deus non sufficit. **Item Aug.** li. xxij
de ciui. dei. **Quod** deus preparauit dili-
gentibus se fide non capitur spe non attingit
charitate non comprehendit. desideria et
vota transgreditur. acquiri potest estimari non
potest. **¶** **Septimum** remedium
contra auariciam est. quod ista temporalia quam do-
mus erit occasio hominum peccandi. quod quicquid il-
le qui est pauper et bonus et saluus si diues
esset forte damnaretur. hoc deo committendum
est quod omnia nouit que homini expediunt vel que
non. **Et** firmiter tenendum est si tibi utile
esset habere diuitias deus tibi ordinaret.
quia omnia que facit: facit in bono. **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**
diuitie sunt occasio peccandi propter. quia ex
diuitiis generantur lites et dissensiones. **Ubi**
Aristo. ij. politic. **Pecunia** seditionem fa-
cit et malignitatem. **Item** generat superbiam.
Ubi Aug. **Uermis** diuitiarum est sup-
bia. unde difficile est quod non sit superbus qui di-
ues est. **Item** facit hominem gulosum. et conse-
quenter luxuriosum. **Ubi Bern.** in ser-
mone **Periculosa** castitas in deliciis. hu-
militas in diuitiis. pietas in negociis. ve-
ritas in multiloquio. charitas in hoc se-
culo. **Exemplum** de hoc in vitas pa-
tr. **Quidam** heremita apud quedam ho-
spitatus inuenit in eo quod vnam partem lucris
sui expendebat in necessitates proprias. alias
in elemosynas pauperum. tertiam in hospi-
talitates peregrinorum. **Cum** autem regressus
esset ad cellam. et rogaret ut deus ei bona
sua multiplicaret quod ea ita bene expende-
bat. **Responsum** est ei quod forte sibi non ex-
pediret. **Illo** autem non acquiescente sed pro eo
fidei ubere processum est quod petebat. nam
in mane causa operandi inuenit antiquum
frangens inuenit magnam aurum thesaurum.
Quo accepto factus est familiaris imper-
atoris et magnus operosus pauperum.
Quo facto heremita raptus ad iudicium
vidit angelos querentes de illo operosus
re pauperum. **Quibus** respondit quod fidei usus
pro illo ruderat. **Strupescit** heremita

supplicabat bñe virgini vt eum iuuaret. Que ipetrauit vt heremita ad eū corri- gendū mitteret. Qd cū facere vellet nec ei loq̄ posset. h̄ ingerēs se h̄beratus fuis- set. reuersus ad cellā iterū rapit ad iudī- cū. z sicut p̄sus accusat. Sed bñe h̄gine eū adiuuante z mortuo impatore: ali⁹ suc- cedens in imperiū illū diuitem z poten- tem capere voluit. h̄ ille fugiens z omnia bona sua pdens ad p̄cedētia officia re- diens z ad pietatis opa. postmodū vi- tam in bono finiuit z clausit.

De gula.

Gula detestanda est. Primo qz multū est cōtra deū: q̄ suis oia p̄cā sint p̄tra deū. tñ gula p̄ncipaliter. qz vilissimā crea- turā deificat. s. ventrē suū. Juxta illud apli ad phil. iij. Quoz de⁹ v̄ter ē. ybi dicit Aug⁹. Hoc ab hoīe colit qd p̄ ce- teris diligit. Vñ Hugo in suo claustra li Solēt dñs rēpla p̄strui. altaria erigi. ministri ad scrutēdū ordinari. imolari p̄- ses. thura cōcremari. Si q̄dem rēplum gula est coq̄na. altare mēsa. ministri cocī imolare pensēs coctē carnes. fumus in- censozū odor sapor. Et talis ydolatria est deterior q̄ ydolatria paganoz. quia illi auro z argento z marmoreis lapidibz diuinos honores imp̄dere solebāt. sed gulosus v̄trem p̄ deo honorat. q̄ est q̄- si laterna. Et p̄pterea videt hoc viciūz detestabilius cūctis alijs vicijs z p̄ctis. qz hoc viciū deū blasphemāt. Vñ Au- g⁹. de v̄bis d̄m. Si immoderatōe vo- racitatis debitū modūz nature excedis q̄ntūcūq̄ laudes lingua carnis r̄soner tñ vita blasphemāt. Secdo detestanda est gula. qz multū placet diabolo. ex eo qz in hoīe guloso est req̄es diaboli. Vñ Barth. xij. Luz immūdus spūs experit ab hoīe. ābulat p̄ loca arida q̄rens req̄- em z nō inuenit. Et nota qz loca arida sunt hoīes rēperate viuētes. in q̄bz dia-

bolus nō inueniet req̄ez. Vñ etiā in sig- nū hui⁹ legio demonū dixit dño. vt habet Barth. vij. Si eijatis nos hinc mitte nos in gregē porcoz. qd dñs p̄mī- sit. Vñ d̄r glo. Vñi q̄s more porci vixē- rit: diabolus in eo potestate nō accipiet. Ex quo p̄tz qz diabolus habet potesta- tem sup gulosos Itē placet diabolo: qz illo vicio rētrauit hoīem in statu innocē- tie z in paradiso. Itē p̄tz in xpo. q̄ cum icunasset. xl. diebz z noctibz: tunc rēpta- tor dixit ei. Si filius dei es dic vt lapi- des isti panes fiāt. Et rō q̄re lib̄ter rēp- tar hoīes etiā bonos cū isto vicio. qz p̄t eos deijcē. z facilt̄ trahere ad alia p̄cā. sez ad accidā z luxuriā. Vñ Greg⁹. in pastoral. dicit. Dū vent nō astringit s̄t cūcte r̄tutes obzruunt. Itē placz diabo- lo. qz iste q̄ hoc vicio a diabolo tenet val- de firmit̄ tenet. qz q̄ assueti s̄t gulose vi- uere vix z difficulter p̄nt huic vicio renū- ciare. vñ Isid. in li. soliloq̄. Difficile est p̄cti p̄suetudinē vincē. p̄rau⁹ vsus vix- abolet. Hoc p̄z maxie in ill⁹ q̄ a puericia crapulose z delicate nutriti sunt. q̄ post- modū vix vel raro abstinentes fiūt. nisi su- pabundās gratia dei operaret in illis. Et est rō. qz s̄m Aresto. vij. Eth. Cō- suetudo est altera natura. Et idē. Diffi- cile est resistē cōsuetudinē q̄ assilatur na- ture. **T**ertio detestāda est gula. qz nocet homini in corpe z in aīa. Pri- mo in corpe. qz infirmitates corpis ge- nerat. Eccl. xxxvij. In multis sc̄is erit infirmitas. Seneca in eplā. Multos morbos multa fercula fecere. qz multū p̄pter crapulā efficiunt cōtracti. leprosi. hydropici. paralytici. z sic de alijs. Et hec ē magna fatuitas qz hō p̄pter delec- tatōem vni⁹s hore omī tpe vult esse in- firm⁹. Itē vitā hoīs abbreviat. Eccl. xxxvij. Propter crapulā multi obierūt qz s̄m doctores gula plures interficit q̄- ensis. Sic ecōuerso abstinentia causat sa- nitatem. et prolongat hominis vitam. Vnde Eccl. xxxvij. Qui autē abste-